

İLKÖĞRETİM ÖĞRETMENLERİNİN DUYGUSAL ZEKÂ DÜZEYLERİ İLE YAŞADIKLARI PSİKOLOJİK YILDIRMA ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ¹

Sümeyye ERDEMİR

Malatya İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Mehmet MURAT

Gaziantep Üniversitesi, Eğitim Fakültesi,
mmurat6147@gmail.com

Özet

Bu çalışmanın amacı ilköğretim öğretmenlerinin duygusal zeka düzeyleri ile yaşadıkları psikolojik yıldırma (mobbing) arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırmanın evreni Gaziantep İli Şahinbey ve Şehitkâmil merkez ilçelerinde bulunan ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerden oluşmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise Şahinbey ilçesinde bulunan 12 ilköğretim okulunda görev yapan 357 öğretmenlerden oluşmaktadır. Araştırmanın verileri Bar-on Duygusal Zeka Ölçeği ve Psiko-şiddet (Mobbing) Ölçeği ile toplanmıştır ve elde edilen veriler çok yönlü varyans analizi (ANOVA) tekniği ile test edilmiştir. Yapılan istatistiksel analizler sonucunda branş değişkeninin psikolojik yıldırma toplam puanı üzerinde anlamlı bir fark oluşturduğu ve branş öğretmenlerinin sınıf öğretmenlerine göre psikolojik yıldırma algılarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Öğretmenlerin psiko-şiddet ölçeği aşagılama alt boyutu puanları duygusal zekaya göre farklılık göstermektedir. Duygusal zekâ düzeyi yüksek olanların düşük ve orta düzey duygusal zekâya sahip olanlara göre psikolojik yıldırma algıları daha yüksektir. Öğretmenlerin psiko-şiddet ölçeği cinsel taciz alt boyutu puanları kıdeme göre farklılık göstermektedir. Öğretmenlerin psiko-şiddet ölçeği iletişim engelleri alt boyutu puanları duygusal zekâya göre farklılık göstermektedir. Öğretmenlerin psiko-şiddet ölçeği iletişim engelleri alt boyutu puanları branşlarına göre farklılık göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Psikolojik Yıldırma (Mobbing), Duygusal Zeka.

INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN THE EMOTIONAL INTELLIGENCE LEVELS AND MOBBING THE PRIMARY SCHOOL TEACHERS FACE IN SCHOOLS

Abstract

The aim of this research is to present the relationship between mobbing and level of emotional intelligence of the teachers that work at primary school. The research consists of some teachers who work at schools in Şahinbey and Şehitkâmil towns in Gaziantep. Examples of the research consist of randomly choosen 357 teachers that work at these schools. Datas at the research is acquired by Bar-on Emotional Intelligence scale and mobbing scale. Datas of this research are tested technique of ANOVA. In conclusion of statistical analysis there is a meaningful effect between mobbing and branch factor. According to this conclusion, branch teachers have higher sense of mobbing than class teacher. Mobbing scale insultment lower level points of teachers differ from according to emotional intelligence. The person whose emotional intelligence is higher has higher mobbing sense than the person who has low or medium emotional intelligence. Teachers' mobbing scale sexual abuse lower level points differ from according to seniority. Teachers' mobbing scale communication abstacles lower level points differ from according to emotional intelligence. According to this, when the emotional intelligence level of teachers gets higher, it is said that they are exposed to mobbing scale communication abstacles lower level too much. Teachers' mobbing scale communication abstacles lower level points differ from according to branch.

Key Words: Mobbing, Emotional Intelligence.

¹ Bu makale Yrd. Doç. Dr. Mehmet MURAT danışmanlığında yürütülen "İlköğretim Öğretmenlerinin Duygusal Zekâ Düzeyleri ile Yaşadıkları Psikolojik Yıldırma (Mobbing) Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

Giriş

Bugünün insanı, şiddetin toplumsal hayatın her alanına yayıldığına, bütün dünyada hızla tırmandığına ve çeşitlendiğine tanıklık etmektedir. Şiddet, farklı şekillerde kendini göstermekte; baskı, eziyet, korkutma, sindirme, öldürme ya da caydırma amaçlı davranışlar sürekli bir biçimde ve her toplumda yaşanmakta, günlük yaşamın bir parçası olma özelliğini hala korumaktadır (Keleş ve Ünsal, 1996: 91).

Her türlü fiziksel saldırı şiddet tanımı içinde değerlendirilirken, fiziksel olmayan, bireyin sağlığını ve psikolojisini olumsuz yönde etkileyen, onu üzen, kendisini baskı ve tehdit altında hissetmesine neden olan tutum ve davranışlar psikolojik şiddet kapsamında değerlendirilir (Tutar, 2004: 14-146).

Bugünün koşullarında çalışanlar, zamanlarının büyük bir bölümünü iş yerinde geçirmektedir ve iş ortamındaki ilişkiler çalışanın hayatında önemli bir yere sahiptir. Davranış bilimcilerin çoğu, kişisel veya örgütsel yaşamda sağlıklı olmanın, diğer kişilerle iyi ilişkiler içinde olmakla olanaklı olduğu görüşünde birleşmişlerdir (Doubtfire, 1997: 89). İş yerinde yaşanan olumsuz davranışlara maruz kalan bir kişi ise psikolojik yönden zarar görebilir (Leymann, 1996:174). İletişim ve etkileşimin daha yoğun yaşandığı okullardaki örgütsel ve sosyal ilişkilerin, öğretmenlerin performansında, örgüte bağlılığında ve ruh sağlığında daha özel bir önem arz edeceğini söylemek mümkündür. Bu önem yalnızca çalışan için değil, örgütün sağlığı ve etkililiği için de geçerlidir. Çünkü çalışanlar örgütün insan gücü kaynağını oluşturur. Başaran (2000)'a göre örgütü amaçlarına ulaştıracak en temel unsur insan gücü kaynağıdır.

Kişiler, toplumlar ve örgütler üzerindeki olumsuz etkileri açıklanan yıldırma eylemleri eğitim kurumlarında da yaşanabilir. Okul yönetimi ya da meslektaşları tarafından psikolojik şiddette maruz kalan öğretmenlerin görevlerini etkili bir şekilde yerine getirmeleri beklenemez. Söz konusu durum, astları, iş arkadaşları ya da üst yönetim tarafından psikolojik şiddet görmesiyle, okul yöneticileri için de geçerli olabilir. Sonuç olarak, okulda iletişim ve işbirliği zayıflayabilir, örgüte bağlılık azalabilir ve örgüt imajı zedelenebilir. Bu nedenlerle psikolojik şiddetin okullarda yaşanma düzeyinin belirlenmesi ve bu doğrultuda çözüm önerileri geliştirilmesi önemlidir.

Bu noktada duygusal zekâ kavramı ortaya çıkmaktadır. Duygusal zekâ; hem bireyin kendisiyle hem başkalarıyla başa çıkabilmeyi kolaylaştıran duyguları tanımak, anlamak ve duyguları etkin bir şekilde kullanabilme yeteneğidir. Yani, diğer insanların beklenti ve ihtiyaçlarını, güçlü ve zayıf yönlerini duygular aracılığıyla anlayabilmek, stresli durumlarda güçlü olabilmek ve insanların çevrelerinde görmek istedikleri gibi biri olmak için sahip olunması gereken bir yetkinliktir (Baltaş, 2006:7).

Günümüzde öğretmenlerin ne gibi özelliklere sahip olmaları gerektiği konusunda bir mutabakat olmamasına karşın yapılan son çalışmalar ve incelemeler

duygusal zekâsı yüksek iş görenlerin daha çok talep edildiğini ortaya koymaktadır. Öğretmenler okullarda görev yapan iş görenlerin en önemlisi olması nedeniyle öğretmenlerin de yüksek duygusal zekâyâ sahip olmaları beklenebilir bir durumdur (Titrek, 2006:327). Bu bağlamda duygusal zekânın, hem bireyler hem de örgütler açısından önemle ele alınması gerektiği söylenebilir.

Duygusal Zekâ

Salovey ve Mayer'e göre duygusal zeka, kendisinin ve başkalarının hislerini gözleyip düzenleyebilmek, hisleri düşünce ve eyleme yol gösterecek şekilde kullanmaktır (Goleman, 2011a:293-294).

Salovey meslektaşları Gardner ile birlikte, duygusal zekanın ayrıntılı bir tanımını sunarak, bu yetenekleri beş ana başlık altında toplamıştır (Goleman, 2011b:73-74):

- *Özbilinç.* Kendini tanıma, bir duyguyu oluşurken fark edebilme duygusal zekanın temelidir.
- *Duyguları ifade edebilmek.* Duyguları uygun biçimde idare yeteneği özbilinç temeli üstünde gelişir.
- *Kendini harekete geçirmek.* Duyguları bir amaç doğrultusunda toparlayabilmek, dikkat edebilme, kendine hakim olabilme ve yaratıcılık için gereklidir.
- *Başkalarının duygularını anlamak.* Duygusal özbiliç temeli üzerinde gelişen diğer bir yetenek olan empati, insanlarla ilişkide temel beceridir.
- *İlişkileri yürütebilmek.* İlişki sanatı, büyük ölçüde başkalarının duygularını idare etme becerisidir. Bu beceriler popüler olmanın, liderliğin, kişiler arası etkililiğin altında yatan unsurlardır.

Böylece duygusal zekâyı; yaşamı hissetme, anlama, etkili biçimde gücün ve duyguların keskin zekâsına başvurma yeteneği; insan enerjisi enformasyon, güven, yaratıcılık ve etki kaynağı olarak ifade etmek yanlış olmayacaktır. Duygusal zekâ duygular yoluyla düşüncelerin daha akılcı olması ve bireyin duyguları hakkında daha akılcı düşünebilme becerisinin bileşeni olarak da ifade edilebilir. Bütün bu açıklama ve tanımlamaların ışığında duygusal zekâ yönetimini; bireyin hem kendisinin hem karşısındakinin duygularını algılama, anlamlandırma, kontrol etme, duygusal beklentilere uygun ve yaşamında pozitif yönde etki ve enerji yaratacak biçimde stratejiler geliştirme süreci olarak tanımlamak mümkündür. Dolayısıyla duygusal zeka bireyin içsel ve kişiler arası alanda başarı ve tatmin elde etmek için duygu dünyasında etkili manevralar yapma yeteneğini ifade eden bir yaklaşımdır (Yaylacı, 2008:48-49).

Psikolojik Yıldırma (Mobbing)

Latince “kararsız kalabalık” anlamına gelen “mobile vulgus” sözcüklerinden türeyen “mob” sözcüğü, İngilizce kanun dışı şiddet uygulayan düzensiz kalabalık veya “çete” anlamına gelmektedir. “Mob” kökünün İngilizce eylem biçimi olan “mobbing” ise; psikolojik şiddet, kuşatma, taciz, rahatsız etme veya sıkıntı verme

anlamına gelmektedir (Oxford Advanced Learner's Dictionary, p.819; akt. Tınaz, Bayram ve Ergin, 2008:3).

İşyerinde psikolojik şiddet çeşitli aşamaları içeren bir süreç şeklinde devam eder. Psikolojik yıldırma oluştuğunda çeşitli psikolojik faktörler etkileşime girer ve kurbanın sağlığını olumsuz biçimde etkiler. Psikolojik şiddet genel olarak çalışanların şerefi, doğruluğu, güvenilirliği ve mesleki yeterliliğine saldırıyla başlar. Psikolojik yıldırma sürecinin ikinci aşamasında ise kurban, olumsuz, küçük düşürücü, yıldırıcı, taciz edici, kötü niyetli ve kontrol edici iletişimle kronik kaygı ve endişe içinde bırakılmaya çalışılır. Olumsuz iletişim yoluyla kurbanın aşağılanması, utandırılması ve küçük düşürülmesi amaçlanır (Tutar, 2004:16).

Son yıllarda çalışma hayatının başlıca sorunlarından biri haline gelen psikolojik şiddetin sonuçları ve etki alanı oldukça çok yönlüdür. Öncelikle hem kurban hem de diğer çalışanlar açısından pek çok olumsuz sonuç doğurmaktadır. Ayrıca kurum ve toplum üzerinde de olumsuz etkiler yaratmaktadır. Dolayısıyla psikolojik şiddetin sadece şiddette bulunan/bulunanlar ile kurban arasında gelişen bir süreç olmadığını, söz konusu olgunun bir zincir etkisi yaratarak, olumsuz sonuçların, kişilerden kurumlara ve topluma doğru giderek yayıldığını söylemek mümkündür (Güngör, 2008:70, Minibaş ve İdiğ, 2009:63-71).

Psikolojik şiddetle mücadelede önemli noktalardan biri de soruna ilişkin farkındalığın; mağdurun kendisi kadar, işveren, iş arkadaşları ve tüm toplum tarafından aynı önemde sağlanmasıdır.

Psikolojik Yıldırma ve Duygusal Zekâ

Duygusal zeka, kişisel zekaya göre kişinin daha sosyal ve dışa dönük yönünü ifade etmektedir. Duygusal zeka; kişinin kendini tanımasını, duygularını eksik ve zayıf yönlerini anlamasını, diğer insanlarla ilişkilerinde sağlıklı iletişim kurmasını ve duygularının farkında olmasını kolaylaştırmaktadır (Özler ve Mercan, 2009:60-62).

Çağdaş yönetim anlayışında yöneticinin bilişsel zekâsının yanında, çalışanlarının duygusal güçlerini örgütsel sinerjiye katabilecek duygusal zekâsının olması da önem kazanmaktadır. Duygusal zekası yeterli olmayan liderler tarafından yönetilen kurumlarda dikey veya hiyerarşik psikolojik yıldırma kaçınılmaz olmaktadır (Tutar, 2004:91-93).

Örgütün verimini azaltan, motivasyonunu düşüren ve gittikçe çözümlere neden olan psikolojik yıldırma etkileyen en önemli etkenlerden birisi de mağdurların ve zorbaların duygusal zekâ düzeyleridir. Kişisel gelişim bağlamında duygusal donanımı fazla olan çalışanlar arasında olumsuz etkileşim veya çatışmalar yaşanmakta ve bundan dolayı da iş başarısı ve verimliliği önemli ölçüde etkilenmektedir. Tamamen pozitif düşüncelerle ve çok büyük hayallerle başlanılan iş hayatı gün geçtikçe örgüt içi aşırı verimlilik baskısı, artan egoizm ve bireysellik duygusu, ahlaki değer kayıpları ve sürekli değişim ve yenilik gereği gibi nedenlerden dolayı artan psikolojik yıldırma eylemleri sayesinde negatif bir ortam olmaya doğru ilerleyebilmektedir (Alparslan ve Tunç, 2009:156).

Kişilerarası duygusal zekâ farklılıkları, duygusal bir saldırı olarak nitelendirilen psikolojik yıldırma eylemlerinin oluşmasında ve yayılmasında etkili olmaktadır. Duygusal zekâdan yoksun liderler ve yöneticiler tarafından yönlendirilen çalışanların psikolojik yıldırma eylemlerine maruz kalmaları kaçınılmaz olmaktadır. Yüksek duygusal zekâyâ sahip çalışanlar hem kendi kendilerini motive ederek bireysel iş performanslarını arttırabilmekte hem de buldukları ortamda pozitif bir atmosfer oluşturulmasına imkân sağlayabilmektedir. Düşük duygusal zekâyâ sahip bireyler ise karşısındaki bireylerin duygu ve düşüncelerine önem vermemekte ve ben merkezli bir davranış içerisinde diğer bireyleri kırmaktan çekinmemektedirler. Psikolojik yıldırma eylemlerinin oluşumunu önleme ya da mücadele etmede duygusal zekânın önemi tartışılmaz bir gerçektir (Özler ve Mercan, 2009: 62).

Bu çalışmanın amacı; ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin duygusal zekâ düzeyleri ile yaşadıkları psikolojik yıldırma (mobbing) arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırmanın amacına bağlı olarak aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

Problem Cümlesi ve Alt Problemler

İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin duygusal zekâ düzeyleri ile yaşadıkları psikolojik yıldırma (mobbing) arasında bir ilişki var mıdır? Araştırmanın bu ana problemine bağlı olarak şu alt problemlere cevap aranmıştır:

Öğretmenlerin duygusal zeka düzeyleri ile;

1. Cinsiyet, medeni durum, kıdem ve branş değişkenlerine göre psiko-şiddet ölçeği toplam puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
2. Cinsiyet, medeni durum, kıdem ve branş değişkenlerine göre psiko-şiddet ölçeği aşağılama alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
3. Cinsiyet, medeni durum, kıdem ve branş değişkenlerine göre psiko-şiddet ölçeği ayrımcılık alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
4. Cinsiyet, medeni durum, kıdem ve branş değişkenlerine göre psiko-şiddet ölçeği cinsel taciz alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?
5. Cinsiyet, medeni durum, kıdem ve branş değişkenlerine göre psiko-şiddet ölçeği iletişim engelleri alt boyutu puanları arasında anlamlı bir farklılık var mıdır?

Yöntem

Bu çalışma, ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin duygusal zekâ düzeyleri ile yaşadıkları psikolojik yıldırma (mobbing) arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla hazırlanmış, ilişkisel tarama modelinde, nicel bir araştırmadır.

Araştırmanın evrenini, 2011-2012 eğitim öğretim yılında Gaziantep ili merkez ilçeleri Şahinbey ve Şehitkâmil’de yer alan ilköğretim okullarında görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Örneklem olarak sosyoekonomik düzey açısından evreni temsil edebileceği düşünülen farklı sosyoekonomik düzeyden 11 ilköğretim okulunda görev yapan 400 öğretmene ölçme araçları uygulanmıştır. Uygulanan ölçeklerden Bar-On Duygusal Zekâ Ölçeğinin 88. maddesinde yer alan “Yukarıdaki ifadelere samimi ve doğru şekilde cevap verdim” ifadesine “Tamamen katılıyorum” seçeneği dışında cevap verenlerin, eksik dolduranların ve hiç doldurmayanların olmak üzere toplam 43 ölçme aracı değerlendirme dışında tutulmuştur. Bunun sonucunda araştırmanın örneklemini toplam 357 ölçme aracından oluşmuştur.

Araştırmada öğretmenlerin demografik bilgilerini belirlemek amacıyla “Kişisel Bilgi Formu”, duygusal zekâ düzeylerinin belirlenmesi için “Bar-On Duygusal Zekâ Ölçeği” ve öğretmenlerin yaşadıkları psikolojik şiddet (mobbing) düzeyini de belirlemek için Yaman (2009) tarafından hazırlanan “Psiko-şiddet (mobbing) Ölçeği” kullanılmıştır.

Verilerin analizi için SPSS 15,0 (Statistical Package for the Social Science) paket programı kullanılmıştır. Verilerin analizinde betimsel istatistik ve çok yönlü varyans analizi uygulanmıştır. Duygusal zekâ düzeyleri belirlenirken öncelikle her bireyin ölçeğe verdiği toplam puanlar bulunmuştur. Daha sonra ise toplam puanlar üzerinden aritmetik ortalama (188.0056) ve standart sapma (31.24758) hesaplanmış ve ortalamanın 0,5 standart sapma altı (188.0056-31.24738=156.75822 ve altı puana sahip) olanlar düşük duygusal zeka düzeyi, ortalamanın 0.5 standart sapma üstü (188.0056+31.24738=219.25298 ve üstü puana sahip) olanlar ise yüksek duygusal zeka düzeyi, ortalamanın 0.5 altı ve 0.5 üstü arasında (156.75822 ve 219.25298 puan arasında) olanlar orta duygusal zeka düzeyi olarak belirlenmiştir.

Kullanılan Ölçme Araçları

Kişisel Bilgi Formu

Öğretmenlerin demografik özelliklerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu; cinsiyet, medeni durum, meslekteki kıdem, kurumdaki görev, brans, statülerini belirlemeye yönelik sorulardan oluşmaktadır.

Bar-On Duygusal Zekâ Ölçeği

Reuven Bar-On tarafından geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları yapılan ölçeğin Türkçeye uyarlama çalışmaları Tekin Acar (2001) tarafından yapılmıştır. Üç İngilizce okutmanı tarafından Türkçeye çevrilen ölçek, dördüncü kişi tarafından tekrar İngilizceye çevrilmiştir. Ölçeğin orijinali ve yapılan çeviri karşılaştırılmış ve yanlış anlaşılma ihtimali olan ifadeler tekrar gözden geçirilmiştir.

Ölçeğin pilot uygulaması sırasında 5 banka müdürü ve iki tane müdür yardımcısıyla yüz yüze görüşme yöntemiyle ölçek uygulanmış ve ifadelerin içerik geçerliği test edilmiştir. Ölçekte yer alan 133 ifadeden, anketin hiçbir boyutunda

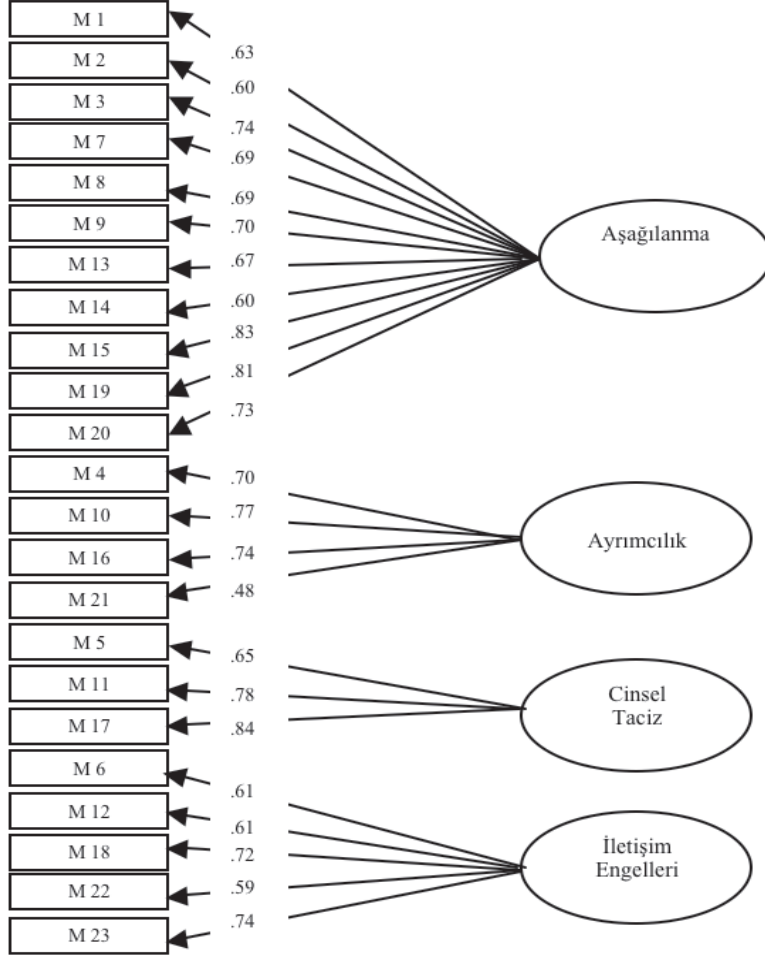
yer almayan fakat araştırmaya katılanların ölçeği doldurma eğilimini ölçen 15 ifade ölçekten çıkartılmıştır. Daha sonra uzmanlarla yapılan görüşmeler sonrasında belirsiz ifadeler, çift anlamlılar ve benzer ifadeler belirlenerek ölçekten çıkartılmıştır. Bunun sonucunda 5 boyut ve onun altında 15 boyutu ölçen ve 87 ifadeden oluşan bir ölçek oluşturulmuştur. Ölçeğin güvenilirliği için ölçeğin içinde yer alan önermeler arasında iç tutarlılık güvenilirlik analizi yapılmıştır. Ölçeğin orijinalinde Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı ise .92 olarak bulunmuştur (Acar, 2001:115-116). Bu araştırmada ise ölçeğin güvenilirlik katsayısı .93 olarak bulunmuştur. Ölçek beşli likert tipi bir ölçme aracıdır. Ölçeğin 88. Maddesinde yer alan “yukarıdaki ifadelere samimi ve doğru şekilde cevap verdim” ifadesine “tamamen katılıyorum” seçeneği dışında cevap verenlerin ölçme araçları değerlendirme dışında tutulmaktadır.

Psikolojik Şiddet (psiko-şiddet) Ölçeği

Katılımcıların psiko-şiddet görme düzeylerini değerlendirmek amacıyla Yaman (2009) tarafından geliştirilen Psiko-şiddet Ölçeği (PÖ) kullanılmıştır. PÖ Aşağılanma, Ayrımcılık, Cinsel Taciz ve İletişim Engelleri şeklinde dört alt ölçekten oluşan 23 maddelik bir ölçme aracıdır. Ölçekte yer alan maddelerle ilgili katılma düzeyini ifade etmek için 5’li likert tipi derecelendirme kullanılmıştır. Bu derecelendirme, “Her Zaman (5), Sıklıkla (4), Ara Sıra (3), Nadiren (2) ve Asla (1)” şeklinde oluşturulmuştur.

PÖ’deki toplam madde sayısı yirmi üçtür. 5’li Likert tipi bir derecelendirme sunduğu için bu ölçekten alınabilecek en yüksek puan 115, en düşük puan ise 23’tür. Ters madde bulunmayan PÖ’nün içsel ve dışsal boyutlarından alınan puanlar yükseldikçe iş görenin ilgili boyuta ait özelliklere yüksek düzeyde sahip olduğu söylenebilir (Yaman, 2009: 979).

Ölçeğin düzeltilmiş madde-toplam korelasyonları .47 ile .78, faktör yükleri ise .61 ile .85 arasında değişmektedir. Psiko-şiddet Ölçeği’nin iç tutarlılık katsayıları ölçeğin bütünü için .92, aşağılanma alt ölçeği için .91, ayrımcılık alt ölçeği için .77, cinsel taciz alt ölçeği için .79 ve iletişim engelleri alt ölçeği için .79 olarak bulunmuştur. Ölçeğin test-tekrar test güvenilirlik katsayıları ölçeğin bütünü için .89, aşağılanma için .91, ayrımcılık için .78, cinsel taciz için .82 ve iletişim engelleri için .82 olarak bulunmuştur (Eğerci, 2009:110).

Şekil 2.1. PÖ'ye ilişkin path diagramı ve faktör yükleri (Yaman, 2009:977)

Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde araştırma sonucunda ulaşılan bulgulara ve bu bulgulara dayalı yorumlara yer verilmiştir.

Araştırmaya katılan ilköğretim okulu öğretmenlerinin kişisel ve mesleki özelliklerine, cinsiyet, medeni durum, mesleki kıdem ve branş bilgilerine Tablo 3.1.'de verilmiştir.

Tablo 1: Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Cinsiyet, Medeni Durum, Mesleki Kıdem ve Branşlarına Göre Dağılımları

Demografik Özellikler		N	%
Cinsiyet	Kadın	203	56.9
	Erkek	154	43.1
Medeni Durum	Evli	310	86.8
	Bekâr	47	13.2
Kıdem	5 yıl ve altı	62	17.4
	6-10 yıl	88	24.6
	11-15 yıl	127	35.6
	16-20 yıl	48	13.4
	21 yıl ve üzeri	32	9.0
Branş	Sınıf Öğretmeni	189	52.9
	Branş Öğretmeni	168	47.1

Tablo 1’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan öğretmenlerin %56.9’unu kadın, %43.1’ini ise erkekler oluşturmaktadır. Medeni durum açısından dağılım incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmenlerin %86.8’si evli, %13.2’si ise bekârdır. Mesleki kıdem açısından dağılım incelendiğinde araştırmaya katılan ilköğretim okulu öğretmenlerinin en fazla 11-15 yıl kıdeme (%35.6), en az ise 21 yıl ve üzeri kıdeme (%9.0) sahip oldukları görülmektedir. Branş açısından dağılım incelendiğinde araştırmanın %52.9’unu sınıf öğretmenleri, %47.1’ini branş öğretmenleri oluşturmaktadır.

Tablo 2: Psiko-şiddet Ölçeği Toplam Puanlarının Duygusal Zekâ ve Cinsiyete, Medeni Duruma, Kıdeme ve Branşa Göre Çok Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Duygusal Zekâ	151.719	2	75.860	2.16	.117
Cinsiyet	.591	1	.591	.02	.897
Duygusal Zekâ*Cinsiyet	69.505	2	34.752	.99	.373
Hata	11695.981	333	35.123		
Toplam	13086.997	356			
Medeni Durum	1.442	1	1.442	.04	.840
Duygusal Zekâ*Medeni Durum	25.968	2	12.984	.37	.691
Hata	11695.981	333	35.123		
Toplam	13086.997	356			
Kıdem	150.199	4	37.550	1.07	.372
Duygusal Zekâ*Kıdem	146.104	8	18.263	.52	.841
Hata	11695.981	333	35.123		
Toplam	13086.997	356			
Branş	173.163	1	173.163	4.93	.027
Duygusal Zekâ*Branş	83.578	2	41.789	1.19	.306
Hata	11695.981	333	35.123		
Toplam	13086.997	356			

Tablo 2'deki veriler incelendiğinde; öğretmenlerin psiko-şiddet ölçeğinin toplam puan ortalamaları arasında duygusal zekâ düzeylerine göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır, $F(2,333)=2.16$, $p>.05$. Öğretmenlerin cinsiyetlerine ($F(1,333)=.02$, $p>.05$), medeni durumlarına ($F(1,333)=.04$, $p>.05$) ve kıdemlerine ($F(4,333)=1.07$, $p>.05$) göre de psiko-şiddet ölçeği toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Öğretmenlerin branşa göre psiko-şiddet ölçeği toplam puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, $F(1,333)=4.93$, $p<.05$. Buna göre; branş öğretmenlerinin psikolojik yıldırma toplam puan ortalamaları $\bar{X}=28,08$; sınıf öğretmenlerinin psikolojik yıldırma toplam puan ortalamalarından $\bar{X}=26,02$ daha yüksektir, bu sonuçtan hareketle branş öğretmenlerinin sınıf öğretmenlerine oranla psikolojik yıldırma algılarının daha yüksek olduğu söylenebilir.

Bununla birlikte, psiko-şiddet ölçeği toplam puanları üzerinde duygusal zeka ve cinsiyet değişkenlerinin ($F(2,333)=.99$, $p>.05$), duygusal zeka ve medeni durum değişkenlerinin ($F(2,333)=.37$, $p>.05$), duygusal zeka ve kıdem değişkenlerinin ($F(8,333)=.52$, $p>.05$) ve duygusal zeka ve branş değişkenlerinin ($F(2,333)=1.19$, $p>.05$) ortak etkisi anlamsızdır. Buna göre; öğretmenlerin duygusal zekâ düzeyleri ve cinsiyetlerine, medeni durumlarına, kıdemlerine, branşlarına göre psiko-şiddet ölçeği toplam puanlarının benzerlik gösterdiği ifade edilebilir.

Tablo 3: Psiko-şiddet Ölçeği Aşağılama Alt Boyutu Puanlarının Duygusal Zekâ ve Cinsiyete, Medeni Duruma, Kıdeme ve Branşa Göre Çok Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Duygusal Zekâ	62.481	2	31.241	3.07	.048
Cinsiyet	8.280	1	8.280	.81	.368
Duygusal Zekâ*Cinsiyet	23.409	2	11.704	1.15	.318
Hata	3387.238	333	10.172		
Toplam	3754.577	356			
Medeni Durum	2.096	1	2.096	.21	.065
Duygusal Zekâ*Medeni Durum	10.459	2	5.229	.51	.599
Hata	3387.238	333	10.172		
Toplam	3754.577	356			
Kıdem	74.194	4	18.549	1.82	.124
Duygusal Zekâ*Kıdem	43.089	8	5.386	.53	.834
Hata	3387.238	333	10.172		
Toplam	3754.577	356			
Branş	28.356	1	28.356	2.79	.096
Duygusal Zekâ*Branş	35.802	2	17.901	1.76	.174
Hata	3387.238	333	10.172		
Toplam	3754.577	356			

İlköğretim Öğretmenlerinin Duygusal Zekâ Düzeyleri ile Yaşadıkları Psikolojik Yıldırma Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Tablo 3'deki veriler incelendiğinde; öğretmenlerin psiko-şiddet ölçeğinin aşağılama alt boyutu puan ortalamaları arasında duygusal zekâ düzeylerine göre anlamlı bir farklılık bulunduğu görülmektedir, $F(2,333)=3.07$, $p < .05$. Buna göre; öğretmenlerin duygusal zekâ düzeyi yükseldikçe psiko-şiddet ölçeği aşağılama alt boyutuna daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir {duygusal zekâ düzeyi düşük olanların aşağılama alt boyutu puan ortalaması $\bar{X}=12,28$; duygusal zekâ düzeyi orta olanların aşağılama alt boyutu puan ortalaması $\bar{X}=12,57$; duygusal zekâ düzeyi yüksek olanların aşağılama alt boyutu puan ortalaması $\bar{X}=13,80$ }.

Öğretmenlerin cinsiyetlerine ($F(1,333)=.81$, $p>.05$), medeni durumlarına ($F(1,333)=.21$, $p>.05$), kıdemlerine ($F(4,333)=1.82$, $p>.05$) ve branşlarına ($F(1,333)=2.79$, $p>.05$) göre psiko-şiddet ölçeği aşağılama alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Bununla birlikte, psiko-şiddet ölçeği aşağılama alt boyutu puanları üzerinde duygusal zeka ve cinsiyet değişkenlerinin ($F(2,333)=1.15$, $p>.05$), duygusal zeka ve medeni durum değişkenlerinin ($F(2,333)=.51$, $p>.05$), duygusal zeka ve kıdem değişkenlerinin ($F(8,333)=.53$, $p>.05$) ve duygusal zeka ve branş değişkenlerinin ($F(2,333)=1.76$, $p>.05$) ortak etkisi anlamsızdır. Buna göre; öğretmenlerin duygusal zekâ düzeyleri ve cinsiyetlerine, medeni durumlarına, kıdemlerine, branşlarına göre psiko-şiddet ölçeği aşağılama alt boyutu puanlarının benzerlik gösterdiği ifade edilebilir.

Tablo 4: *Psiko-şiddet Ölçeği Ayrımcılık Alt Boyutu Puanlarının Duygusal Zekâ ve Cinsiyete, Medeni Duruma, Kıdeme ve Branşa Göre Çok Yönlü Varyans Analizi Sonuçları*

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Duygusal Zekâ	1.132	2	.566	.26	.772
Cinsiyet	7.662	1	7.662	3.50	.062
Duygusal Zekâ*Cinsiyet	2.176	2	1.088	.50	.609
Hata	728.515	333	2.188		
Toplam	811.132	356			
Medeni Durum	.132	1	.132	.06	.806
Duygusal Zekâ*Medeni Durum	3.329	2	1.665	.76	.468
Hata	728.515	333	2.188		
Toplam	811.132	356			
Kıdem	9.413	4	2.353	1.08	.368
Duygusal Zekâ*Kıdem	8.964	8	1.120	.51	.847
Hata	728.515	333	2.188		
Toplam	811.132	356			
Branş	6.553	1	6.553	2.99	.084
Duygusal Zekâ*Branş	6.460	2	3.230	1.48	.230
Hata	728.515	333	2.188		
Toplam	811.132	356			

Tablo 4'deki veriler incelendiğinde; öğretmenlerin psiko-şiddet ölçeğinin ayrımcılık alt boyutu puan ortalamaları arasında duygusal zekâ düzeylerine göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. $F(2,333)=.26$, $p >.05$. Öğretmenlerin cinsiyetlerine ($F(1,333)=3.50$, $p>.05$), medeni durumlarına ($F(1,333)=.06$, $p>.05$), kıdemlerine ($F(4,333)=1.08$, $p>.05$) ve branşlarına ($F(1,333)=2.99$, $p>.05$) göre psiko-şiddet ölçeği ayrımcılık alt boyutu puan ortalamaları arasında da anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Bununla birlikte, psiko-şiddet ölçeği ayrımcılık alt boyutu puanları üzerinde duygusal zeka ve cinsiyet değişkenlerinin ($F(2,333)=.50$, $p>.05$), duygusal zeka ve medeni durum değişkenlerinin ($F(2,333)=.76$, $p>.05$), duygusal zeka ve kıdem değişkenlerinin ($F(8,333)=.51$, $p>.05$) ve duygusal zeka ve branş değişkenlerinin ($F(2,333)=1.48$, $p>.05$) ortak etkisi anlamsızdır. Buna göre; öğretmenlerin duygusal zekâ düzeyleri ve cinsiyetlerine, medeni durumlarına, kıdemlerine, branşlarına göre psiko-şiddet ölçeği ayrımcılık alt boyutu puanlarının benzerlik gösterdiği ifade edilebilir.

Tablo 5: Psiko-şiddet Ölçeği Cinsel Taciz Alt Boyutu Puanlarının Duygusal Zekâ ve Cinsiyete, Medeni Duruma, Kıdeme ve Branşa Göre Çok Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Duygusal Zekâ	1.887	2	.943	2.35	.097
Cinsiyet	.195	1	.195	.49	.487
Duygusal Zekâ*Cinsiyet	.872	2	.436	1.09	.339
Hata	133.761	333	.402		
Toplam	154.308	356			
Medeni Durum	.668	1	.668	1.66	.198
Duygusal Zekâ*Medeni Durum	.952	2	.476	1.19	.307
Hata	133.761	333	.402		
Toplam	154.308	356			
Kıdem	4.777	4	1.194	2.97	.020
Duygusal Zekâ*Kıdem	13.610	8	1.701	4.24	.000
Hata	133.761	333	.402		
Toplam	154.308	356			
Branş	1.007	1	1.007	2.51	.114
Duygusal Zekâ*Branş	3.405	2	1.703	4.24	.015
Hata	133.761	333	.402		
Toplam	154.308	356			

Tablo 5'deki veriler incelendiğinde; öğretmenlerin psiko-şiddet ölçeğinin cinsel taciz alt boyutu puan ortalamaları arasında duygusal zekâ düzeylerine göre anlamlı bir farklılık bulunmadığı görülmektedir. $F(2,333)=2.35$, $p >.05$. Öğretmenlerin cinsiyetlerine ($F(1,333)=.49$, $p>.05$), medeni durumlarına ($F(1,333)=1.66$, $p>.05$) ve branşlarına ($F(1,333)=2.51$, $p>.05$) göre de psiko-şiddet ölçeği cinsel taciz alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Öğretmenlerin kıdeme göre psiko-şiddet ölçeği cinsel taciz alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. $F(4,333)=2.97$, $p<.05$. Bununla birlikte, psiko-şiddet ölçeği cinsel taciz alt boyutu puanları üzerinde duygusal zekâ ve kıdem değişkenlerinin ortak etkisi anlamlıdır, $F(8,333)=4.24$, $p<.05$. Buna göre; öğretmenlerin kıdemlerine göre psiko-şiddet ölçeği cinsel taciz alt boyutunda anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Ayrıca; duygusal zekâ düzeyi yüksek 5 yıl ve altı kıdeme sahip olanların ($\bar{X}=3,32$), duygusal zeka düzeyi düşük 5 yıl ve altı kıdeme sahip öğretmenlere ($\bar{X}=3,00$) göre psiko-şiddet ölçeği cinsel taciz alt boyutu algılarının daha yüksek olduğu; duygusal zeka düzeyi yüksek 6-10 yıl kıdeme sahip olanların ($\bar{X}=3,00$), duygusal zeka düzeyi düşük 6-10 yıl kıdeme sahip öğretmenlere ($\bar{X}=3,05$) göre psiko-şiddet ölçeği cinsel taciz alt boyutu algılarının daha düşük olduğu; duygusal zeka düzeyi yüksek 11-15 yıl kıdeme sahip olanların ($\bar{X}=3,12$), duygusal zeka düzeyi düşük 11-15 yıl kıdeme sahip öğretmenlere ($\bar{X}=3,03$) göre psiko-şiddet ölçeği cinsel taciz alt boyutu algılarının daha yüksek olduğu; duygusal zeka düzeyi yüksek 16-20 yıl kıdeme sahip olanların ($\bar{X}=3,00$) duygusal zeka düzeyi düşük 16-20 yıl kıdeme sahip öğretmenlere ($\bar{X}=3,00$) göre psiko-şiddet ölçeği cinsel taciz alt boyutu algılarının benzer olduğu; duygusal zeka düzeyi yüksek 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip olanların ($\bar{X}=3,00$), duygusal zeka düzeyi düşük 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenlere ($\bar{X}=4,25$) göre psiko-şiddet ölçeği cinsel taciz alt boyutu algılarının daha düşük olduğu söylenebilir.

Bununla birlikte, psiko-şiddet ölçeği cinsel taciz alt boyutu puanları üzerinde duygusal zekâ ve cinsiyet değişkenlerinin ($F(2,333)=1.09$, $p>.05$) ve duygusal zeka ve medeni durum değişkenlerinin ($F(2,333)=1.19$, $p>.05$) ortak etkisi anlamsızdır. Buna göre; öğretmenlerin duygusal zekâ düzeyleri ve cinsiyetlerine, medeni durumlarına, kıdemlerine, branşlarına göre psiko-şiddet ölçeği ayrımcılık alt boyutu puanlarının benzerlik gösterdiği ifade edilebilir.

Ayrıca, psiko-şiddet ölçeği cinsel taciz alt boyutu puanları üzerinde duygusal zeka ve branş değişkenlerinin ortak etkisi anlamlıdır, $F(2,333)=4.24$, $p<.05$. Buna göre; duygusal zeka düzeyi yüksek sınıf öğretmenleri ($\bar{X}=3,13$), duygusal zeka düzeyi orta ($\bar{X}=3,03$) ve düşük sınıf öğretmenlerine ($\bar{X}=3,02$) göre psiko-şiddet ölçeği cinsel taciz alt boyutu algılarının daha yüksek olduğu; duygusal zeka düzeyi yüksek branş öğretmenleri ($\bar{X}=3,11$), duygusal zeka düzeyi orta branş öğretmenlerine ($\bar{X}=3,06$) göre psiko-şiddet ölçeği cinsel taciz alt boyutu algılarının daha yüksek iken duygusal zeka düzeyi düşük branş öğretmenlerine ($\bar{X}=3,24$) göre psiko-şiddet ölçeği cinsel taciz alt boyutu algılarının daha düşük olduğu söylenebilir.

Tablo 6: Psiko-şiddet Ölçeği İletişim Engelleri Alt Boyutu Puanlarının Duygusal Zeka ve Cinsiyete, Medeni Duruma, Kıdeme Ve Branşa Göre Çok Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Duygusal Zekâ	22.865	2	11.432	3.26	.040
Cinsiyet	1.742	1	1.742	.50	.481
Duygusal Zekâ*Cinsiyet	4.156	2	2.078	.59	.553
Hata	1166.929	333	3.504		
Toplam	1310.577	356			
Medeni Durum	2.040	1	2.040	.58	.446
Duygusal Zekâ*Medeni Durum	3.964	2	1.982	.57	.569
Hata	1166.929	333	3.504		
Toplam	1310.577	356			
Kıdem	8.151	4	2.038	.58	.676
Duygusal Zekâ*Kıdem	12.214	8	1.527	.44	.899
Hata	1166.929	333	3.504		
Toplam	1310.577	356			
Branş	18.239	1	18.239	5.21	.023
Duygusal Zekâ*Branş	14.476	2	7.238	2.07	.128
Hata	1166.929	333	3.504		
Toplam	1310.577	356			

Tablo 6'daki veriler incelendiğinde; öğretmenlerin psiko-şiddet ölçeğinin iletişim engelleri alt boyutu puan ortalamaları arasında duygusal zeka düzeylerine göre anlamlı bir farklılık bulunduğu belirlenmiştir, $F(2,333)=3.26$, $p < .05$. Buna göre; öğretmenlerin duygusal zeka düzeyi yükseldikçe (duygusal zeka düzeyi düşük olanların iletişim engelleri alt boyutu puan ortalaması: 5.71, duygusal zeka düzeyi orta olanların iletişim engelleri alt boyutu puan ortalaması: 6.13, duygusal zeka düzeyi yüksek olanların iletişim engelleri alt boyutu puan ortalaması: 6.69), psiko-şiddet ölçeği iletişim engelleri alt boyutuna daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Öğretmenlerin cinsiyetlerine ($F(1,333)=.50$, $p > .05$), medeni durumlarına ($F(1,333)=.58$, $p > .05$) ve kıdemlerine ($F(4,333)=.58$, $p > .05$) göre psiko-şiddet ölçeği ayrımcılık alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Öğretmenlerin branşa göre psiko-şiddet ölçeği iletişim engelleri alt boyutu puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır, $F(1,333)=5.21$, $p < .05$. Buna göre; öğretmenlerin duygusal zeka düzeyi yükseldikçe, psiko-şiddet ölçeği iletişim engelleri alt boyutuna daha fazla maruz kaldıkları söylenebilirken branşa göre öğretmenlerin psiko-şiddet ölçeği iletişim engelleri alt boyutu puanlarında branş öğretmenlerinin ($\bar{X}=6,53$), sınıf öğretmenlerine göre iletişim engellerini ($\bar{X}=5,85$) daha yüksek algıladıkları söylenebilir.

Aynı zamanda Tablo 3.6'dan hareketle psiko-şiddet ölçeği iletişim engelleri alt boyutu puanları üzerinde duygusal zeka ve cinsiyet değişkenlerinin ($F(2,333)=.59, p>.05$), duygusal zeka ve medeni durum değişkenlerinin ($F(2,333)=.57, p>.05$), duygusal zeka ve kıdem değişkenlerinin ($F(8,333)=.44, p>.05$) ve duygusal zeka ve branş değişkenlerinin ($F(2,333)=2.07, p>.05$) ortak etkisinin anlamsız olduğu söylenebilir. Buna göre; öğretmenlerin duygusal zekâ düzeyleri ve cinsiyetlerine, medeni durumlarına, kıdemlerine, branşlarına göre psiko-şiddet ölçeği iletişim engelleri alt boyutu puanlarının benzerlik gösterdiği ifade edilebilir.

Tartışma ve Sonuç

Öğretmenlerin psiko-şiddet ölçeği toplam puanları duygusal zeka, cinsiyet, medeni durum ve kıdem değişkenlerine göre farklılık göstermemektedir ve psiko-şiddet ölçeği toplam puanları üzerinde duygusal zeka-cinsiyet, duygusal zeka-medeni durum, duygusal zeka-kıdem, duygusal zeka-branş değişkenlerinin ortak etkisi anlamsızdır. Bu sonuç Abay (2009), Eğerci (2009), Tanoğlu (2006), Çalışkan (2005) ve Işık (2007)'in çalışmalarındaki araştırma bulguları ile tutarlılık göstermektedir. Ayrıca öğretmenlerin psikolojik şiddet algıları ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Öğretmenlerin psikolojik şiddet algılarında cinsiyet etkeninin ayırt edici bir faktör olmadığı söylenebilir.

Öğretmenlerin psiko-şiddet ölçeği toplam puanları branşa göre farklılık göstermektedir. Branş öğretmenlerinin sınıf öğretmenlerine oranla psikolojik şiddeti algılama oranı daha yüksektir. Branş öğretmenlerinin psiko-şiddet algı düzeyleri sınıf öğretmenlerinkinden daha yüksek olduğu söylenebilir. Eğerci (2009)'nin çalışmasında branş öğretmenlerinin, sınıf öğretmenlerine göre maruz kaldıkları psiko-şiddet düzeylerinin daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Fakat Ertürk (2005) ve Cemaloğlu (2007)'nin çalışmalarında sınıf öğretmenlerinin psikolojik şiddeti daha fazla algıladığı tespit edilmiştir. Abay (2009)'ın çalışmasında ise öğretmenlerin psikolojik şiddet algıları ile branşları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Bu çalışmalarla benzerlik göstermemesinde örneklem gruplarının demografik özelliklerinin farklı olmasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Öğretmenlerin psiko-şiddet ölçeği aşağılama alt boyutu puanları duygusal zekâya göre farklılık göstermektedir. Duygusal zekâ düzeyi yüksek olanların düşük ve orta düzey duygusal zekâya sahip olanlara göre psiko-şiddet algıları daha yüksektir. İş ortamlarında bireye yönelik sistematik olarak yapılan psikolojik şiddetin kökeninde duyguların göz ardı edilmesinin önemli bir etkisi olduğu söylenebilir.

Öğretmenlerin psiko-şiddet ölçeği aşağılama alt boyutu puanları cinsiyet, medeni durum, kıdem ve branş değişkenlerine göre farklılık göstermemektedir ve psiko-şiddet ölçeği aşağılama alt boyutu puanları üzerinde duygusal zeka-cinsiyet, duygusal zeka-medeni durum, duygusal zeka-kıdem, duygusal zeka-branş değişkenlerinin ortak etkisi anlamsızdır. Bu sonuç Tüzel (2009)'in çalışmasında

araştırma görevlilerinin psikolojik yıldırımaya maruz kalma düzeylerinin sahip oldukları cinsiyet, medeni durum ve mesleki kıdem değişkenleri açısından anlamlı bir farklılık göstermemektedir sonucuya örtüşmektedir. Cinsiyet, medeni durum, kıdem ve branş değişkenlerinin psiko-şiddet ölçeği aşğıılama alt boyutu üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturmadığı söylenebilir.

Öğretmenlerin psiko-şiddet ölçeği ayrımcılık alt boyutu puanları duygusal zeka, cinsiyet, medeni durum, kıdem ve branş değişkenlerine göre farklılık göstermemektedir ve psiko-şiddet ölçeği ayrımcılık alt boyutu puanları üzerinde duygusal zeka-cinsiyet, duygusal zeka-medeni durum, duygusal zeka-kıdem, duygusal zeka-branş değişkenlerinin ortak etkisi anlamsızdır. Bu sonuç, Acar ve Dünder (2008)'in çalışmalarında psiko-şiddete maruz kalma sıklığı açısından cinsiyet noktasında bir farklılık bulunmamaktadır sonucuya örtüşmektedir. Cinsiyet, medeni durum, kıdem ve branş değişkenlerinin psiko-şiddet ölçeği ayrımcılık alt boyutu üzerinde anlamlı bir farklılık oluşturmadığı söylenebilir.

Öğretmenlerin psiko-şiddet ölçeği cinsel taciz alt boyutu puanları duygusal zeka, cinsiyet, medeni durum ve branş değişkenlerine göre farklılık göstermemektedir ve psiko-şiddet ölçeği cinsel taciz alt boyutu puanları üzerinde duygusal zeka-cinsiyet, duygusal zeka-medeni durum değişkenlerinin ortak etkisi bulunmamaktadır. Duygusal zeka, cinsiyet, medeni durum ve branş değişkenleri öğretmenlerin cinsel taciz algılamaları üzerinde farklılık oluşturmadığı görülmektedir.

Öğretmenlerin psiko-şiddet ölçeği cinsel taciz alt boyutu puanları kıdeme göre farklılık göstermektedir. Psiko-şiddet algısı yüksekten düşüğe doğru sırasıyla mesleki kıdemi 21 yıl ve üzeri, 5 yıl ve altı, 11-15 yıl, 6-10 yıl ve 16-20 yıl olarak sıralanmaktadır. Kıdeme göre öğretmenlerin cinsel taciz algılamaları farklılık göstermektedir.

Psiko-şiddet ölçeği cinsel taciz alt boyutu puanları üzerinde duygusal zekâ ve kıdem değişkeninin ortak etkisi anlamlıdır. Duygusal zekâ düzeyi yüksek 5 yıl ve altı kıdeme sahip olanların duygusal zeka düzeyi düşük 5 yıl ve altı kıdeme sahip öğretmenlere göre psiko-şiddet ölçeği cinsel taciz alt boyutu algılarının daha yüksek olduğu, duygusal zeka düzeyi yüksek 6-10 yıl kıdeme sahip olanların duygusal zeka düzeyi düşük 6-10 yıl kıdeme sahip öğretmenlere göre psiko-şiddet ölçeği cinsel taciz alt boyutu algılarının daha düşük olduğu, duygusal zeka düzeyi yüksek 11-15 yıl kıdeme sahip olanların duygusal zeka düzeyi düşük 11-15 yıl kıdeme sahip öğretmenlere göre psiko-şiddet ölçeği cinsel taciz alt boyutu algılarının daha yüksek olduğu, duygusal zeka düzeyi yüksek 16-20 yıl kıdeme sahip olanların duygusal zeka düzeyi düşük 16-20 yıl kıdeme sahip öğretmenlere göre psiko-şiddet ölçeği cinsel taciz alt boyutu algılarının benzer olduğu, duygusal zeka düzeyi yüksek 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip olanların duygusal zeka düzeyi düşük 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip öğretmenlere göre psiko-şiddet ölçeği cinsel taciz alt boyutu algılarının daha düşük olduğu söylenebilir.

Psiko-şiddet ölçeği cinsel taciz alt boyutu puanları üzerinde duygusal zeka ve branş değişkeninin ortak etkisi anlamlıdır. Buna göre; duygusal zeka düzeyi yüksek sınıf öğretmenleri duygusal zeka düzeyi orta ve düşük sınıf öğretmenlerine göre psiko-şiddet ölçeği cinsel taciz alt boyutu algılarının daha yüksek olduğu, duygusal zeka düzeyi yüksek branş öğretmenleri duygusal zeka düzeyi orta branş öğretmenlerine göre psiko-şiddet ölçeği cinsel taciz alt boyutu algılarının daha yüksek iken duygusal zeka düzeyi düşük branş öğretmenlerine göre psiko-şiddet ölçeği cinsel taciz alt boyutu algılarının daha düşük olduğu söylenebilir. Duygusal zeka düzeyi ile psiko-şiddet ölçeği cinsel taciz alt boyutu puanları arasında pozitif yönde korelasyon olduğu söylenebilir.

Öğretmenlerin psiko-şiddet ölçeği iletişim engelleri alt boyutu puanları duygusal zekâya göre farklılık göstermektedir. Buna göre; öğretmenlerin duygusal zekâ düzeyi yükseldikçe, psiko-şiddet ölçeği iletişim engelleri alt boyutuna daha fazla maruz kaldıkları söylenebilir.

Öğretmenlerin psiko-şiddet ölçeği iletişim engelleri alt boyutu puanları cinsiyet, medeni durum ve kıdem değişkenlerine göre farklılık göstermemektedir ve psiko-şiddet ölçeği iletişim engelleri alt boyutu puanları üzerinde duygusal zeka-cinsiyet, duygusal zeka-medeni durum, duygusal zeka-kıdem, duygusal zeka-branş değişkenlerinin ortak etkisi anlamsızdır.

Öğretmenlerin psiko-şiddet ölçeği iletişim engelleri alt boyutu puanları branşa göre farklılık göstermektedir. Buna göre; psiko-şiddet ölçeği iletişim engelleri alt boyutu puanlarından hareketle branş öğretmenlerinin sınıf öğretmenlerine göre iletişim engellerini daha yüksek algıladıkları söylenebilir. Bu sonuçla ilgili olarak, bekâr personelin, bu tarz eylemleri yapanlar için daha kolay bir hedef gibi düşünüldükleri söylenebilir.

Sonuç olarak yapılan araştırmada branş öğretmenlerinin sınıf öğretmenlerine göre psikolojik yıldırma algılarının daha yüksek olduğu görülmüştür. Duygusal zeka düzeyi yüksek olanların düşük ve orta düzey duygusal zekaya sahip olanlara göre psikolojik yıldırma algıları daha yüksektir. Öğretmenlerin psiko-şiddet ölçeği cinsel taciz alt boyutu puanları kıdeme göre farklılık gösterirken, iletişim engelleri alt boyutu puanları da öğretmenlerin duygusal zekâ düzeyleri ve branşlarına göre farklılık göstermektedir.

Kaynakça

Abay, A. (2009). *İlköğretim Okullarında Çalışan Öğretmenlerin Psikolojik Şiddet Algıları İle Sosyal Destek Algıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Maltepe Üniversitesi, İstanbul.

Acar, F.T. (2001). *Duygusal Zekâ Yeteneklerinin Göreve Yönelik ve İnsana Yönelik Liderlik Davranışları İle İlişkisi: Banka Şube Müdürleri Üzerine Bir Alan Araştırması*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

Acar, A. B. ve DüNDAR, G. (2008). "İşyerinde Psikolojik Yıldırma (Mobbing) Maruz Kalma Sıklığı İle Demografik Özellikler Arasındaki İlişkinin İncelenmesi". *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 37(2):8-9.

- Alparslan, A.M. ve Tunç, H. (2009). "Mobbing Olgusu ve Mobbing Davranışında Duygusal Zeka Etkisi". *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(1):146-159.
- Baltaş, Z. (2006). *Duygusal Zeka*. (3. Baskı). İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Başaran, İ. E. (2000). *Eğitimin Psikolojik Temelleri-Eğitim Psikolojisi*. İstanbul: Feryal Matbaası.
- Cemaloğlu, N. (2007). "Okul Yöneticilerinin Liderlik Stilleri İle Psiko-şiddet Arasındaki İlişki". *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33:77-87.
- Çalışkan, O. (2005). *Turizm İşletmelerinde Çalışanlara Yapılan Psiko-şiddet Davranışları*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi, Mersin.
- Doubtfire, D. (1997). *İnsanlarla İyi Geçinmenin Yolları*. (Çev.:Evren Kayra). İstanbul: Rota Yayınları.
- Eğerci, T. Ç. (2009). *İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin Maruz Kaldıkları Psiko-şiddetin (Mobbingin) Örgütsel Güven Düzeyine Etkisi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Ertürk, A. (2005). *Öğretmen ve Okul Yöneticilerinin Okul Ortamında Maruz Kaldıkları Yıldırma Eylemleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Goleman, D. (2011a). *İşbaşında Duygusal Zeka*. (9. Basım). (Çev.: Handan Balkara). İstanbul: Varlık Yayınları.
- Goleman, D. (2011b). *Duygusal Zeka: Neden IQ'dan Daha Önemlidir?*. (34. Basım). (Çev.: B. Seçkin). İstanbul: Varlık Yayınları.
- Güngör, M. (2008). *Çalışma Hayatında Psikolojik Taciz*. İstanbul: Derin Yay.
- Işık, E. (2007). *İşletmelerde Mobbing Uygulamaları ile İş Stresi İlişkisine Yönelik Bir Araştırma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Keleş, R. ve Ünsal, A. (1996). "Kent ve Siyasal Şiddet". *Cogito Dergisi*, 6(7): 90-101.
- Leymann, H. (1996). "The Contendand Development of Mobbing at Work". *European Journal of WorkandOrganizationalPsychology*, 5(2):174.
- Minibaş, J. ve İdiğ, M. (2009). *Psikolojik Taciz-İşyerindeki Kâbus*. Ankara: Nobel Yayın.
- Özler, D.E. ve Mercan, N. (2009). *Yönetmel ve Örgütsel Açından Mobbing-Psikolojik Terör*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Tanoğlu, Ş. Ç. (2006). *İşletmelerde Yıldırmanın (Mobbing) Değerlendirilmesi ve Bir Yüksek Öğrenim Kurumunda Uygulama*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Tınaz, P., Bayram, F. ve Ergin, H. (2008). *Çalışma Psikolojisi ve Hukuki Boyutlarıyla İşyerinde Psikolojik Taciz (Mobbing)*. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Titrek, O. Erçetin, Ş.Ş. ve Tozlu, N. (Ed.). (2006). *Öğretmenlik Mesleği-Eğitim Bilimine Giriş*. Ankara: Hegem Yayınları.
- Tutar, H. (2004). *İşyerinde Psikolojik Şiddet*. (3. Baskı). Ankara: Platin Yay.
- Tüzel, E. (2009). "Araştırma Görevlilerinin Maruz Kaldıkları Yıldırma (Mobbing) Davranışlarının Araştırma Görevlilerinin Sahip Oldukları Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi (Gazi Eğitim Fakültesi Örneği)". *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(26):334-357.
- Yaman, E. (2009). "Psiko-şiddet (Mobbing) Ölçeği: Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması". *Sakarya Üniversitesi Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri/ Educational Sciences: Theory & Practice*, 9 (2):967-988.
- Yaylacı, G. Ö. (2008). *Kariyer Yaşamında Duygusal Zeka ve İletişim Yeteneği*. (2. Baskı). İstanbul: Hayat Yayıncılık.